

تصنیف‌های قدیمی ایران در دستگاه همایون مهدی نمازی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۳۷-۱۹-۸

نوبت چاپ: دوم - سال ۱۳۹۴

طراح جلد: احمد شهبازی

صفحه‌آرایی: مریم جهانتاب

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

نشر کوله‌پشتی

تلفن: ۶۶۹۶۱۶۲۸ - ۰۹۱۲۵۲۴۹۷۰۰

پست الکترونیک: koolehposhti_pub@yahoo.com

وب سایت: www.ketabekoolehposhti.com

آدرس: تهران، میدان انقلاب، ابتدای خیابان کارگر جنوبی،

کوچه مهدیزاده، پلاک ۷، واحد ۱۰۲

کلیه‌ی حقوق برای ناشر محفوظ است.

قیمت: ۴۵۰۰ تومان

فهرست

۱۰	مقدمه
۱۴	غریت
۱۶	خون ارغوان‌ها
۱۹	سرگشته
۲۱	خزان عشق
۲۴	بیداد یا کیه کیه در می‌زنه؟
۲۵	کاروان شهید
۲۷	یه دل اینجا - یه دل اونجا
۲۹	تنها منشین قسمت دوم ترانه گوشه‌گیر
۳۱	مستی رؤیا
۳۳	آمد نوبهار یا آهنگ نشاط
۳۵	آی سر کُتل
۳۶	شب مهتاب
۳۸	غوغای ستارگان یا جشن ستارگان
۴۰	بازگشته قسمت دوم ترانه سفر کرده

۴۲	شور عاشقانه
۴۴	شانه
۴۵	چنگ رودکی
۴۷	به اصفهان رو
۴۸	بیداد زمان
۵۰	به شهر و دیاری بتر تو مرا
۵۲	پاییز آمد
۵۴	پرسون پرسون
۵۶	بهار دلنشین یا بهار آرزو
۵۸	جان مریم یا نازنین مریم
۶۰	سلطان قلبها
۶۲	گل گلدون من شکسته
۶۴	لیلی منال
۶۶	نادیده رخت
۶۸	رزم مشترک
۶۹	این خرقة که من دارم
۷۱	در هوایت
۷۳	افسانه
۷۵	مرگ عشاق
۷۶	در راه عاشقان
۷۸	شکایت نی

شادوماد	۸۰
افسانه	۸۲
من ندانستم از اول	۸۴
آتش در نیستان	۸۶
عشق	۸۸
غم عشقت مرا از پای افکند (ناوک مژگان)	۹۱
موج آتش (اشک من هویدا شد)	۹۳
ماه غلام رخ زیبای توست	۹۵
منابع و مأخذ	۹۶

مقدمه

موسیقی ایرانی مشتمل بر ۷ دستگاه و ۵ آواز می‌باشد. دستگاه که در قدیم مقام نیز نامیده شده است به نغمه‌ها و آهنگ‌هایی مخصوص اطلاق می‌شود که همگی دارای ساختار کلی یکسان هستند. آوازه‌ها قطعات کوچکی هستند که در گام دستگاه است ولی تونیک متفاوتی دارند.

ناگفته پیداست جملات بالا، تعاریفی مهم و گنگ هستند که معنای خاصی را در ذهن متبادر نمی‌کنند، علت را باید در این جستجو کرد که اولاً واژه‌های «دستگاه» و «آواز» در موسیقی ایرانی در معانی مختلف - و حتی متضاد - بکار رفته‌اند و هیچگاه تعریف جامعی از آنها صورت نگرفته است. تنها در اواخر قرن گذشته‌ی و اوایل قرن حاضر بود که به پایمردی علینقی وزیری و شاگردانش موسیقی ایرانی شکلی علمی به خود گرفت.

از آنجا که «هرجا زبان از بیان قاصر آید، موسیقی متولد می‌شود»، نمی‌توان روح و حال و هوای موسیقی

را نوشت؛ با این حال در این مجموعه‌ها آن هستیم تا موسیقی ایرانی را بسیار ساده شرح دهیم. مایه یا تنالیته بستری است که یک آهنگ روی آن اجرا می‌شود. در هر تنالیته یک نت نسبت به دیگر نت‌ها حالت برتری دارد و شنونده به طور طبیعی توالی رسیدن به این نت را حتی می‌تواند پیش‌بینی کند. به این نت (TONIC) تفاوت فرکانس و فاصله‌ی دیگر نت‌ها نسبت به این نت مقایسه می‌شود و یا عنوان درجه بیان می‌شود. به عنوان مثال نت دوم بعد از تونیک، درجه دوم نامیده می‌شود.

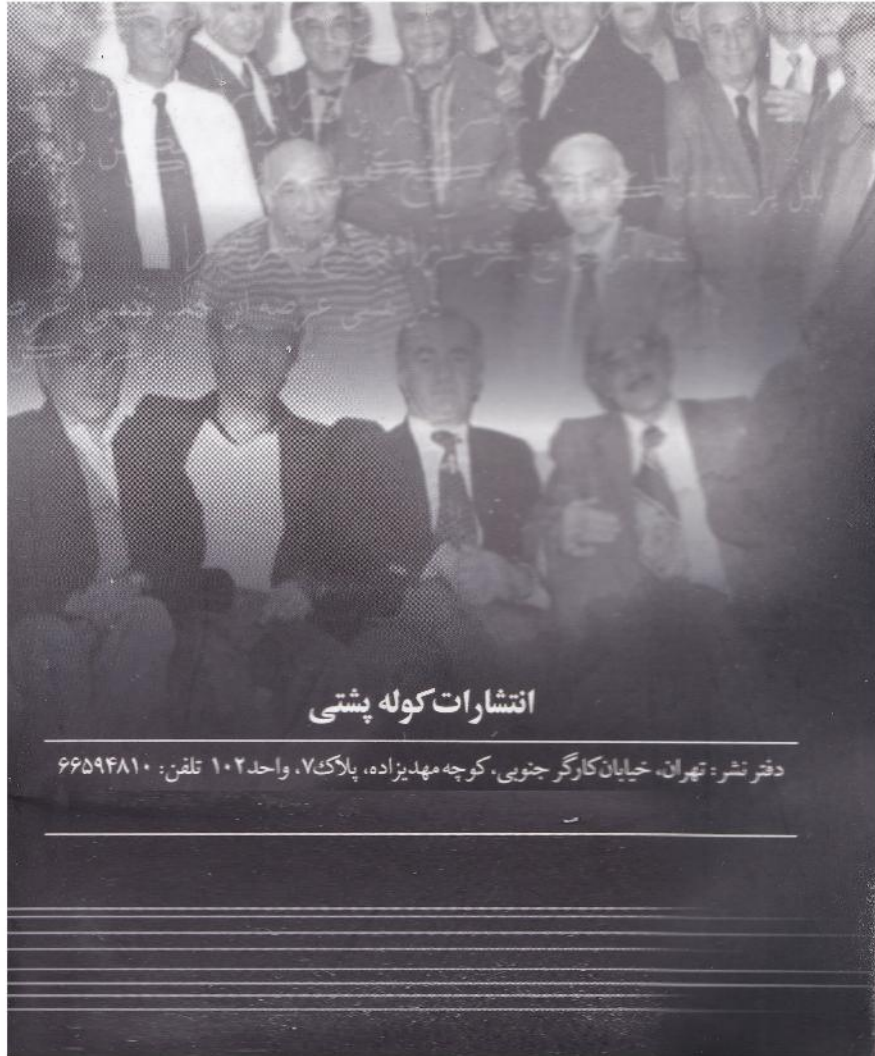
بطور کلی در موسیقی غربی دو تنالیته بسیار کلی داریم: ماژور (MAJOR) و مینور (MINOR) اما تنوع تنالیته در موسیقی ایرانی بیشتر می‌باشد در واقع همان دستگاه‌ها و آوازها را تشکیل می‌دهند. حال با تشریح تنالیته‌های ایرانی می‌پردازیم. موسیقی ایرانی دارای ۷ دستگاه و ۵ آواز می‌باشد. دستگاه‌ها عبارتند از:

- ۱- شور، ۲- سه‌گانه، ۳- چهارگانه، ۴- همایون، ۵- ماهور
- ۶- نوا ۷- راست‌پنجگانه؛ آوازها عبارتند از: دشتی، ابوعطا، بیات ترک، افشاری، بیات اصفهان.

منابع و مأخذ:

۱. تصنیف‌ها، ترانه‌ها و سرودهای ایران‌زمین، جلد اول، به کوشش سعید مشکین‌قلم، تهران، خانه سبز، ۱۳۷۷
۲. جاودانه‌ها، جلد اول، به کوشش مسعود زرگر، تهران، آتنا، ۱۳۷۹
۳. جاودانه‌ها، جلد دوم، به کوشش مسعود زرگر، تهران، آتنا، ۱۳۸۳
۴. نظری به موسیقی ایرانی، اثر روح‌الله خالقی، تهران، رهروان پویش، ۱۳۸۴
۵. هزار گلخانه آواز، به کوشش کاظم عابدینی مطلق‌قم، فراگفت، ۱۳۸۳

انتشارات کوله پستی

دفتر نشر: تهران، خیابان کارگر جنوبی، کوچه مهدیزاده، پلاک ۷، واحد ۱۰۲، تلفن: ۶۶۵۹۴۸۱۰

مرکز موسیقی پتهوون شیراز